

DODATKY KE KNIZE VERŠŮ
ČASOVÝCH A PŘÍLEŽITÝCH

DVOJÍ RÁNO

(K čtyřicetileté památce nálezu rukopisu
Královodvorského)

Svíce, jejíž plamen zpět se shýbá,
hvězdář, který zhaslá slunce měří,
vdova, která mrtvé vlasy líbá,
člověk, jenž co sám jen zkusil, věří,
5 lenoch, kterýž na vozíku leží,
věstci, kteříž minulost jen vědí, —
naš to národ! — Nazpět v zašlost hledí,
ano časův kolo k předu běží.

Slavná minulost, toť naše kletba!
10 Jsme jak šlechtic, jenž své předky čítá,
nových činů, nové slávy nedbá,
z plesnivých si bobků věnec splítá. —
Budťo spíme neb nám vzešlo ráno;
spíme-li, nuž tedy naše snění
15 zasluhuje ještě odpustění, —
ráno-li, budť něco vykonáno! —

Vítám vás, vy písňě z dávné doby!
Vy jste zpěvné ráno, jarní kvítí,
plny něhy, plny hrdé zloby,
20 mladé krvi bujné žilobití.
Vy jste obraz mladistvého času!
V pramenu se obraz řeky chvěje,
ve vás příští již se stkvějí děje,
jakéž světu vzrostly ku úžasu.

25 Doba přešla, slunce zpět ubíhá,
druhé vzešlo nyní jarní ráno,
naše prsa nový zpěv nám vzdvíhá,
žetě spánkem síly neubrání.
Dávné zpěvy rozohniti touží
30 pěvce, by posloužil pokrevenstvu,
naš však zpěv, ten hlásá: V člověčenstvu
Čech že sobě samotnému slouží.

KDE DOMOV MŮJ?

[:Kde domov můj?:]
Tam kde pivováry strmí,
a kde Sádsko husy krmí,
kde mělnické vinice
5 lidem dělaj opice,
jež malínský křen zas spraví,
[:mezi křeny *domov* můj!:]

[:Kde domov můj?:]
10 Tam kde Němci na mráz troubí,
kde svoboda hledá houby,
kde len ještě nedorost
lepší Čechům pro radost,
kde na slovo šibenice,
[:tam — ach na ní domov můj.:]

VESELÁ BÍDA

Přerozkošný život mám,
kdož mi roven, všech se ptám?
Hektor vyje, macek mňouká,
děcko vříská, žena brouká —
5 hopsa hejsa! pravím vám:
rozkošný to život mám!

Co nám schází, co nám jest?
My jsme dva a dětí šest!
Ve dne nouze, v noci bída,
10 není kůrka, není střída —
nuže tedy, co nám jest?
Krkův osm a jedna pěst!

Nemám prádlo, nemám šat —
aj, taškáři, sper vás kat!
15 Co kde bylo, pobrali jste,
na boháče jako byste
byli trhli — styďte se!
vždyť nás zima roztřese.

Pod hlavou mám čepici,
20 kajda dělá svrchnici,
avšak mnohý tolik ani
nemá k těla přikrývání,
na holou si lehne zem —
aj, toť já přec pánem jsem!

25 Na spadnutí boudu mám,
zpuchřel kryt a přehnil trám;
nu, když spadne, bude dole,
odstěhujem se do pole —
zdarma světlo, teplo, byt:
30 světe, rač mi z cesty jít! —

KUPLETY

O jistém sedláku se povídává,
že z jeho síly vyrostla mu sláva.
On dovedl zdvihnout velkého vola
a nosil na ramenou ho dokola.
5 Tu sílu vydobyl si, že už tele
a pozděj bulíka zdvíhával směle!

Však nehonosil se sám
tou zvláštní prací svou,
já mnohé kantory znám,
10 již též to dovedou,
a když ve školu svou
hlupáčky dostanou,
[:tu s maličkým začnou
a s velkým přestanou.:]

Pán mladý odbyl sobě právě školy
a chce teď ouřad zvolit kterýkoli,
vždyť posud živil se jen kondicemi
a víme, jak se těžko živí těmi.

5 Dost zimy zakusil a dosti hladu,
teď nebe nastane mu u ouřadu.

Však pět let ouřadoval
a nemá ještě nic.

10 Dřív trochu zimy míval
a teď má trochu víc,
dřív někdy lačno měl,
teď hlady nespává —
[:hlad malý ztratit chtěl
a velký nastává.:]

Vždy, když zde kuplet nějaký zazpívám,
potleskem obecenstva poctěn bývám,
však druhý den zas v novinách pak stojí,
ten herec sotva nás kdy uspokojí;
5 jen kdyby nezpíval, je škoda času,
vždyť nemá přece ani za mák hlasu!

Já pravím, páni milí,
tak se to nebéře!
Kdybych měl hlas, v tu chvíli
10 bych přistoup k opeře
a šel bych cestou tou,
jež měšce nacpává,
[:jež začíná s prázdnou
a s plnou přestává.:]

PARODIE

Chceš-li měsíc, já ho písni snesu,
beztoho tam marně mrakům svítí,
měj ho za zrcadlo, abys znala,
jaké zvláštní jsi a skvostné kvítí.

5 Oku mému světlo kýžícímu
lesk snad jeho podá ulevení,
abych poznal krásu bezpříkladnou,
abych utonout moh v udivení.

10 A když při horoucím obdivu mém
báj se splete, píseň nezvede,
pak snad mysl z bledých jeho pršků
novou báj a píseň upřede.

...A zas jsme na pavlači seděli
a byla tma, my ve tmu hleděli.
I otec, matka kousek opodál.
Já používal milou, krásnou tmu —
5 „Vždyť políbením krásy neujmu!“ —
a otec potmě na citeru hrál.

„Ach prosím, mou, tu mou — „Mailüftchen“
zahrajte!

A nezpívejte — větrík májový
sám krásnějších myšlének napoví!“ —

10 Ach ano, citera, hlas srdce z hor! — —

Kde bouře po žulových strunách hrává
a hrou svou budí divých písní sbor,
jenž němý v pustých roklích zaklet spává,
tam člověk s bolem svým je sám a sám,
15 a bojí se pak zapět v divou píseň
i píseň svou a srdce svého tíseň,
svých nadějí, svých touh, své lásky klam.
Tam vyrval člověk z ňader věčných skal
si jejich dávno ztuhlou, lesklou krev,
20 tu krev si v tenké struny napřádal,
a struna nahradila živý zpěv.
On mezpívá — on strunu jenom hladí,
a jeho ústa sevřená a němá, —
bol velký dán mu — slov bol velký nemá.
25 Bol jeho sám mu struny v souzvuk ladí,
vzdech srdce strunu chladnou rozzvučí,
že jako Aeolova harfa zazvučí,
a čím se více bolem ruka třese,
tím krásnější se zvuk po horách nese.
30 Bol daly velký mu ty mocné skály,
jež v první sen ho dětský vkolébaly.
Ten širý rozhled v dálný, divný kraj,
jenž z neznámé sem kývá krásné dáli,

mocnější vzbudí touhu, hlubší bol a delší
postonání;

35 a když se dostaví pak lásky máj —
bez konce bol a láska do skonání. — —

Jak děva ve mrtvých sen zakletá
tma hustá po horách tam rozsetá,
a přece ducha mého zrak tam slídí
40 a tebe, smutný, bledý hochu, vidí.
Bohatče, na žebráka pokořený,
ty, bledý hochu, mně tak vypadáš,
jak bys byl věru láskou umořený.
Vlas jako větrem v horách rozsuchaný,
45 šat jako trním v skalách rozervaný,
a oko jak by noc, s ní šílenost svou pilo,
a srdce jak by ku konci si pospíšilo.
Nač těžkou rukou hlavu obtěžuješ?
Nechť hlava šílenost, bol srdce hostí —
50 nač, hochu, ruky? — Věř mé zkušenosti,
svou rukou bolu za mák zmenšuješ.
Ta lebka silná příliš na pukání,
puká-li srdce, ruka nezabrání;
a pak — ta milá doba májová
55 tě, nežli přejde, jistě pochová,
a může být, že pochová nás pospolu,
náš bol bez konce — konec bez bolu.

„Aj sklenka plná, pijete tak málo!“
a na rameni lehká leží ruka.
60 „Mně, jemnostpaní, právě se tak zdálo,
že moje srdce trochu bolem puká.“
„Ah, vy jste usnul? Na mou věru
že pro uspání nejde nad citeru;
můj muž mně musí každé noci hrávat
65 a zpolehounka mne tak pouspávat.“

MOUDROST ČESKÉHO BRAHMÍNA

1

Věř mně, že je víno lepší
nežli pivo všelijaké,
však když ani piva nemáš,
můžeš vodu pít také.

2

Jedna pěkná husa jesti
lepší nežli pět set vrabců,
tak jak jedno děvče hochům
milejší než deset chlapců.

3

Nač chtít zkoumat věkověčně,
nač se pouštět na záhady,
nač chtít měčí původ poznat,
dost víš, víš-li, že jsou tady!

4

Při muzice chtít snad kázat,
v hospodě chtít vodu pít,
to je obé rozumnější
než chtít v lásce moudrým býti.

5

Leckdy i ma praošklivé ženě
spatříš šaty u vysoké ceně.

Mívá-li muž ústa zamazaná,
 při řízeních se mu vyhýbej,
 má-li panna ústa zamazaná,
 ani v noci ji pak nelíbej.

Měj se, synu, povždy na pozoru,
 abys ve opilství nesliboval,
 neprodával, neprosil:
 5 mnohý chalupu již prodal takto,
 mnohý krávu prodal od provazu —
 provazem se oběsil.

Odpusť vždycky nepříteli,
 když se nemůžeš hned mstítí,
 je-li ti však pomsta možna,
 nechtěj snadno odpustiti.

Vychvaluj vždy nejvíc toho,
 kdo tě nejvíc lidem haní,
 totéž čiň však, chceš-li pozděj
 sám snad hanou škodit mnoho.

Odpusť jenom tenkrát vinu
některému nepříteli,
když ti vlastní zisk to velí
nezůstat s ním nepřáteli,
5 jindy nikdy, drahý synu.

Přívětivá, milá záře
obestři vždy tvoje tváře,
mluviž přívětivě v každé době,
takto můžeš co chceš myslit sobě.

Maličkostmi svěřovat se chtěl,
velké věci zato vyzvěděl.

Všímej si tak děvečky jak slečny,
nebude ti nikdo nebezpečný,
všímej sobě také vdané paní,
často se pak lehce skryješ za ni.

Nemluv nikdy v lidské společnosti
proti chybám, které také sdílíš,
kdo je chytrý, uhodne pak lehce,
že co hříšník chyby kárat pílíš.

Pamatuj si, synu, že má
každá věc vždy dvojí stranu,
podle potřeb někdy chval věc,
někdy na ni sypej hanu.

KLICPEROVI

Nade hrobem rakev tvá se vznáší
jako loďka, která po zlé bouři
přemohla už proudy bujných vírů.
Bujná plavba byl tvůj život celý,
5 koráb mocný nedbal klamných vírů,
letěl k předu jako orel smělý.

Na korábu pevném plul jsi živobytím,
nedbals proudů protivných a klamných vírů —
teď tě nese tichou vodou loďka černá,
10 abys odpočinul ve přístavu míru.
Loďka — rakev nade hrobem se už vznáší,
okamžik a v chladný hrob Tě, pěvče, složí.

DODATKY K ČESKÝM VERŠŮM

Děkuju ti, vlasti moje drahá,
děkuju ti, matičko má drahá,
žes mně dala lásku k tobě vroucí,
žes mně dala pláč a vzdech horoucí.

5 Děkuju ti, vlasti moje drahá,
děkuju ti, matičko má drahá,
když zavzdychám, že to písňě vzdychám,
a když pláču, že to perly pláču.

Svobodo, ach, svobodo,
nevěsto ty moje,
ach jak krásné, spanilé
jsou ty líce tvoje!

5 Posetá vždy růžemi
vede cesta k tobě,
v zimě v letě vykvítají,
stejně v každé době.

10 Jakž by růže nebyly
povždy jako v ráji,
když nebohým milencům
z prsou vyrůstají.

15 Nebude-li dáno mně
si tě vydobýti,
dej mně aspoň, drahá má,
v cestu pohrobiti.

20 Dej, by růže prsou mých
nikdy nevybledla,
by co věčné znamení
jiné k tobě vedla!

Za kus chleba moji bratři drazí
stávají se vlastní matky vrazi.

Za groš bídný a za hodnost planou
zaprou matku, pancharty se stanou.

5 Na plotu se bratři narodili,
na mez cizou sebe pohodili,
tam je havranové zulíbali,
tam je krysy v spánek kolíbaly.

Srdce naše

Každý Čech má srdce bílé,
bílé jak myšlénka panny,
bílé jako průsek sluncem,
věčné lásky sluncem sslaný.

5 Každý Čech má srdce rudé,
rudé jako zloba muže,
rudé jako věčné pomsty
krvavá a vonná růže.

Soud náš

My leželi už zaváti,
vtom máhle hlahol dějů
nás jako trouba posvátná
vyvolal ze závějů.

5 A mnohý ptá se ouzkostliv
a kývá v strachu hlavou:
„Kdo je teď soudcem? Zdaližpak
má také platnost pravou?“

10 Vy zlolajci, což nevíme
my sami, kdo byl s námi?
Sám bůh kdyby chtěl soudcem být,
my soudit budem sami!

POPĚVKY

1

Budeme mít všechnu volnost,
budeme mít svobodu,
musíme však opatrně
vyčkat náhou náhodu.

5 Zámecký lev až si zajde
k Mariánce na kafe,
a až na zámecké věži
zatočí se kanape.

2

Jak daleko je s Petřína
k Vyšehradu přes vodu?
Víš-li ty to, já to nevím,
já se hádat nebudu.

5 Jak daleko je k oltáři,
a kdy já tvojím budu?
Víš-li ty to, já to nevím,
já se hádat nebudu.

ŽIŽKOVA SMRT

Dusný okamžik

a šírou zemí zazní strašný ryk,
tak zoufalý jak synův, když otce ztrácí,
tak děsivý jak lidu, kdy se v propast kácí,
5 tak hrůzný, jak když celý národ dokrvácí.
Zalehl v skály, děsně tam zahýkal,
zapadl k řekám, v pěny je rozstříkal,
zahučel v lesy, strásl list i květy
a bouřil plání dál pak v cizí světy.

10 Náš vůdce klesl, sklesla naše sláva,
naš Žižka klesl, sklesl národ s ním,
a skrovný hrob se nad ním zasypává,
jak nad člověkem bídným, chatrným.
A byl to muž, jenž světu v naučení
15 svůj život pro myšlenku velkou probojoval,
a byl to národ, jenž až k umučení
pro lidstva svobodu se obětoval!

Aj každá hlava se tu k prsoum kloní,
a o prsa to umíráčkem zvoní —
20 okamžik ticho a pak děsný ryk,
zoufalý ryk v poslední okamžik!

A znovu světem bouří česká zloba,
a nově světem hučí bouřná doba,
sirotci k pomstě rámě povznesou
25 a ještě jednou světem zatřesou.
Zamáchli ještě českým ocelem —
však bylo poslední to reka pohnutí,
a bylo poslední to ohně šlehnutí
a oheň sklesl, pokryt popelem.

30 A v zemi ticho, v půlnoční jak čas,
jen šepot slyšet — modlících se hlas,
po kraji tma, jen někde jiskra vzplane,
kde z oka zimničná a žhoucí slza skane, —
35 a pověst letí, že ten národ náš
nastoupil u národů zašlých — *mrtvých stráž*.

Vyrazil javor z popustlého rovu —
povstal náš národ, národ český znovu.

Však javor stál zde sirý, osamělý,
pěstouna neměl pro něj svět ten celý;
40 jen slunce žár mu haluz zahříval,
jen nebes déšť mu kořen zalíval,
a vlastním zrnem musel vábivé
si teprv odchovati pěvce své.

Tak také národ! — Siroteček slabý
45 si z hlíny hrobu, v němž mu matka dřímá,
teprve pracně kolébku svou zrábí;
strop nebes místo matky jej objímá,
a místo matky hvězd jen svit jej líbá,
a místo matky větrík jej kolíbá,
50 a mlha přikrývá ho rouškou svojí
a nebes rosa sílí jej a kojí.

Vyrostl bujně jak ta jedle v lese
a pýšně jinoch již svou hlavu nese,
on cítí již, že mužství se mu blíží,
55 a směle po cíli se svým ohlíží.

O krásný čas, v němž jsme se narodili!
Myšlenky velké všude bují, zrají,
a lidstvo květe v svobody svém máji!

60 Nuž mužně krácejme před ostatními
ku vznešenému, překrásnému cíli,
oddejme myšlénce se velké cele, —
však místo naše jest jen druhých v čele,
nesmíme vzadu být, ba ani s nimi.
65 Aj pro vlast-li své rámě pozvedneme,
pak svého Žižku zase nalezneme!

ANTONÍNU FINKOVI

na paměť dne 13. čerona 1862

Jak mocná palma jesti mužská pýcha,
— vždyť o ní chátra jenom pověst slýchá —
a nejkrásnější okamžik svůj slaví,
kdo může říct: „Já věru muž jsem pravý!“
5 Muž sebe ctí a v sobě lidstvo, — nuže,
my v Tobě ctíme sebe, ctíme muže:
dej nám svou ruku, pravici svou družnou,
v přátelství věrnou, v protivenství mužnou!

Nás není mnoho, jenom hlouček malý,
10 to však jen na okamžik mysl kalí:
čím tíž, tím větší tvoří povahy se,
čím hůř, tím větší dočkáš odvahy se!
Můž být, že čeká na nás mnohá muka,
nechť přijde však, zde jesti naše ruka,
15 aj udeř v ni již pravicí svou družnou,
v přátelství věrnou, v protivenství mužnou!

Máš s námi stejný cíl a stejné snahy,
jsi soudruh náš, ba jsi náš přítel drahý,
nechť jiní v jiném bratry hledat pílí,
20 Tys v svaté svobodě nám bratr milý.
Však ruky stisknutí dí spíš než slova,
co srdce naše k srdci Tvému chová —
zde podáváme Ti svou ruku družnou,
aj udeř v ni již pravicí svou mužnou.

JINDY A NYNÍ

„Nu, medělejte tolik přec,“
prál kdysi k bůžkům Joviš, „křiku;
já napřesrok vám povolím
psát olympskou i politiku!“

5 Byl nový rok, a Prometheus
list jakýs počal redigovat,
a Jovišek jej nechal hned
po třetím čísle z lásky — schovat...

10 Když tenkrát Joviš takový
Prometheovi vavřín uvil,
proč myní — Nu, nu! ticho přec!
vždyť jsem to ještě nedomluvil!

TEXT K SLAVNOSTNÍMU SBORU ZVONAŘOVU

po prvé zpívanému o slavnosti borovské

Shlédni na nás se své výše,
jak Tvůj národ milovaný
volněj novým ránem dýše.
Dej nám požehnání svoje,
5 neboť boj je ještě dlouhý,
než se splní tužby Tvoje.
Hvězdo bílá, hvězdo skvoucí,
vlož nám svoje věčné světlo
ve zrak nadějí planoucí.

10 Tys naučil nás žít i mřít,
a kdo se smrti nebojí,
ten umí život pokořit.
My hymnout více nebudem,
a třeba ještě mnohý kles,
15 přec svobodu si dobudem.
Již klene svobody se chrám,
ten budiž Tvojí mohylou,
oslavou Tobě, spásou nám.

Hvězdo bílá, hvězdo skvoucí,
20 požehnej nás se své výše,
k Tobě hledí zrak planoucí
národa, jenž Tebou dýše.
Blaze národu, jenž může
podobné Ti míti muže,
25 nechť si věk za věkem plyne,
jeho sláva nevyhyne.
Sláva mužům nízkých rodů,
bojovníkům pro svobodu,
pro pověčná lidstva práva,
30 sláva mučedníkům, sláva!

PAŘÍŽSKÝM ČECHŮM

Náš prapor světější nad slovo boží,
a kdo naň ruku bratrskou svou vloží,
je posvěcen!

5 Jak jarní bouře letí naše heslo:
„Ač jednou již nám slávy slance skleslo,
— náš nový den
buď zase boji lidstva zasvěcen!“

Slavný Čechův týne, bílý Karlštýne,
 jak zapadlá v skalách šedá Tvoje hlava,
 tak zapadla v dějích lidstva česká sláva;
 vlna času mlčky Tvoji stopu mine,
 5 vichr času skokem přes horu na horu,
 neosvěžuje víc Tvoji hlavu choru.

Jsi, jak Tebe líčí pověst českých matek,
 jsi náš poklad drahý, v skalách uzavřený,
 až po konec kouzla kletbou usevřený;
 10 kdy je konec pašij, kdy náš Velký pátek, —
 kdy zas rozzvoní se hlasně české zvony,
 kdy zas rozletí se volně české tóny!?

TRUCHLOZPĚV LAVINY, KOBYLY

Poslyšte mne všichni, kdož jen chcete,
chci vám zpívat osud svůj žalostný,
přežalostný, nelidský, nekoňský!
O kéž je mně zpěvna vzletu Heissa,
5 jako on bych vzrušil vaši mysl,
rozehřál vám srdce, rozkřís mozek!
Ale nemám jeho mocna vzletu,
nemám ozdobných těch jeho řečí,
protož musím zpívat, musím tesknit
10 jen tím slávským veršem pohodlným.

Šest let čítám a mám patnáct pěstí,
patnáct pěstí, tři pak palce k tomu.
Lavina je moje něžné jmeno,
Ephesus mně otcem, matkou Lara
15 ze hřebince derer z Donnersmarcku,
jichžto pyšné příjmí Henckel známo
po všech turfech, sportech a tak dále.
Znám byl otec, známa máti moje,
známy byly vzácné jejich ctnosti:
20 když pán zaklel, jeli jako chrti,
když pán šlehnul, jeli s orlem v závod,
když pán bodnul, vichr předhonili.
V jejich erbu stála tato slova:
„Narozen kůň není ku svobodě,
25 šlechetný oř nezná větší štěstí,
nežli slepě sloužit pánu svému.“
Toto motto excelence Goethe
zvrátila pak na *lidi* v svém Tassu.

Mladá krev je vždycky revoluční —
30 když jsem, něžná panna, ještě doma
po lučinách vedla skotačivou,
byla mysl proti službám panským;

mladá krev je taky cituplna —
věděla jsem, že ta půda pruská
35 neněmeckou bývala kdys půdou,
a to bolelo mou duši mladou.
Nesmějte se! V naší době musí
být to prapodivné hovado už,
které nemá národního citu,
40 nebo smích si z něho ještě tropí!
Přec mne zvtli, mysl převrátili,
práli, slepě sloužíc pánům velkým
pravé že tím dokazuju ctnosti,
sloužíc ale Němcům ku oslavě
45 lidstvu celému prý spásu nesu.
Takto dostali mne na svou stranu,
dostali mne ba až do Čech semo,
bych zde zápasila na Smíchově
s bratry svými, českými koními.

50 Přišel den a hodina má bila.
Jezdec můj — měl bělomodré pruhy,
černou čapku a nos pozarudlý —
sto tři libry na kventlíček vážil.
Třeli chřípě, natřeli mně nohy,
55 dali kousek cukru k pomlsání,
poklepali na plecích a šíji,
jezdce pako na mne vysadili,
kopli, šlehli, bodli — a já lítla.

Letěla jsem jako vichr polem,
60 letěla jsem jako bouře plání,
letěla jsem zkrátka tuze krásně,
páni kluci radostí až řvali.
Jednou již jsme metu přeletěli,
ostruhou nás ženou na ni znovu.
65 Pomyslím si: „Nač as po dvakráte!“
a teď teprv hledím vpravo vlevo,
všímám sobě soupeřů svých statných.

Nozdry jejich po vzduchu se honí,
oči jejich cely zkrvaveny,
70 žíly napnuty až k popukání —
pomyslím si: „Vypadáš-li také
ty jak tito, nu to nejsi krásna!
Ale věru nač se jen tak ženem,
nač své zdraví, život obětujem,
75 je to *pro nás?* *My* se nevyzvali,
my by mohli v smíru spolu jíti.
Což je život náš tak praneplatný,
že jej máme dáti v povel pánů,
kdy se pánům líbí vyzvati se
80 k boji na krev — ne však na krev svoji?!
Učiním já panským choutkám konec —“
Ano, byla bych jej učinila,
kdyby jenom druzí soupeřové
stejně byli myslí se mnou byli;
85 v jednom okamžiku mohli stát jsme,
nejít z místa, shodit jezdce svoje.
Ale co tak myslím, přemítajíc,
ostatní se stále k předu ženou,
k obraně mne činem svým nutí.
90 Jezdec můj mne bodá, křičí, laje,
napnu ještě jednou vši svou sílu —
již cíl tady — ještě dále letím,
nemohouc se udržeti v skoku,
letím, zvrtnu se a k zemi sklesnu,
95 chci zas vskočit — nemohu ni vstáti!

Mám vám dále osud svůj zde lkáti?
Odvlékli mne, svíranou bolestmi,
do maštale; prohlédli zde nohu,
nalezli, že zlomena je zcela.
100 Zákon sobě páni taký dali:
„Když kůň ztrpí u závodu škody,
aby netrpěl víc, neklesl snad
na tahouna, musí smrtí sejít!“
Vzali pistol, skolili mne ranou!

105 A takž zvítězivši, zhynula jsem
kvůli choutkám panským, v službách panských!
Co mám nyní ze své servilnosti!
Pranic nemám, než tu jednu slzu,
kterou pro mne zplakal Tagesbote,
110 jenž je k mrtvým vždycky spravedlivý. —
Mějte sobě příklad ze mne, koně!

Dozpěv

 Důvěřujíc v zprávu Tagesbota,
že jsem byla bídně utracena,
napsala jsem lamentaci tuto.
115 Avšak nyní náhle se dovídám,
spolehlivého to ze pramene,
že jsem živa vlastně; v onom pádu
že jsem málo se jen porouchala,
brzy zas že vyhojena budu!

120 Tedy žiju! — A co bude dále?
Dále — inu taká naše slabost!
dále budu služkou svého pána,
budu na povel mu s životem svým,
budu, jak jsem byla, budu sloužit,
125 hubovat sic, přece však jen sloužit,
napíšu si na prápor: „Ich diene!“

 Vy však všichni, již mé verše čtete,
přece jakýs fortel ze mne mějte,
važte sobě ze mne naučení,
130 a když řekne někdy Tagesbote,
že je někdo mrtev, buď to kdo chce,
kůň či člověk nebo celý národ,
do očí se vysmějte mu směle!

135 Servus, drazí, já jdu zase do Prus,
volám na vás, co volaly vloni

loučící se s Prahou pruské voje:

„und als Freunde sehen wir uns wieder“ —
nemusíte tomu ale věřit!

KE KONCÍLU!

1870

Aj tedy v Římě přec po dlouhém čase
na oslu lidstvu sjeli jste se zase?!

Již všichni pohromadě blíž i z dáli,
vy chytřejší než všichni v světě lidé,
5 vy zpupnější než všichni světa králi
a hnusnější než všichni světa židé?

Jste všichni, všichni zde v tom pestrém davu,
vy jedni v černém tupé noci havu,
a druzí bílí líčená jak běhna,
10 a třetí hnědí jako liščí stěhna,
a čtvrtí rudí spaření jak raci? —
Nuž na kolena, darebáci!

Již na kolena, v kal a bláto tváří!
Ty, Pie, stoletý ty hnusný lháři,
15 úmore lidstva, šedivý ty vrahu,
ven — ven! a klekni tam na města prahu,
a předříkávej, ruce vzepna vzhůru —
tam k lidstvu vzhůru! — a vy za ním v kůru:
„O běda nám, o běda, třikrát běda!

20 Když lidstvo přišlo prosíc k hospodinu:
„„Nás mrazí, bože, srdce lidstva chladne,
dej novou lásku, sic to srdce zvadne!““,
bůh poslal lidstvu po svém velkém synu
křesťanské nové lásky teplý plášť —
25 my strhli plášť, co povlak pro své křeslo,
my lidstvu za něj dali horší zášť
a k ukrutnějším bojům nové heslo —
o běda nám, o běda, třikrát běda!

O běda nám, o běda, třikrát běda!
30 Když lidstvo přišlo prosíc k hospodinu:

„„My slepnem, bože, duch náš slabne — slabne,
dej pravdu novou, ať víc neochabne!““,
bůh volnost — rovnost poslal po svém synu —
my na tu pravdu, jak když tygr skočí,
35 mý nehtem vytrhli jsme lidstvu oči,
myšlenky v dětech už jsme povraždili,
otrocké hlupství vzhůru k nebi zdili —
o běda nám, o běda, třikrát běda!

O běda nám, o běda, třikrát běda!
40 Ve jménu boha, v nějž nám není víra,
jsme chtěli stát se pány všehomíra;
svět byl nám krámem, zbožím všechna sláva,
i z Panny svaté nevěstku jsme učinili,
jež čistotou svou pro nás vydělává.
45 My šťastné dědiny v paličský popel kladli,
my ženu každou smilstvem pošpinili,
my chudině i tvrdý mozol kradli,
my vraždili jen pro chuť, jak ta zmije —
sám jedovatý blesk nám s rukou
50 o běda nám, o běda, třikrát běda!“ —
krev nesmyje —

Teď jděte! — ne však nazpět v lidstvo více,
vy nikdy nespátříte lidské více líce! —
ven do pouště, vy ke všem pustě tvrdí,
a má-li poušť snad přece milosrdí,
55 nechť horské hromy vzdechy vaše zhluší,
mechť věčný led proud slzí zmrazí v kámen,
nechť kočka pouště vysápne vám duši —
Amen!

EPIGRAMY

Německé sousedce

Řekni mně, kde stáda svoje pásáš,
které stan Tvůj kryjou štíhlé palmy,
pošlu s vánkem vonným lehké písně,
pošlu vznešené Ti svoje žalmy.

- 5 Ale, navštívit Tě věru nesmím —
beránkové v stádu Tvém už pošli,
zbyli tam jen tlustí, blbí skopci,
zbyli prací vysušení osli.

18. listopadu 1862

Dnes se otevře ten stánek skrovný,
jemuž mnohý věští Stögrův skon;
já však věřím, že se stane on
časem v umění i velkým rovný.

Čistý výnos

Ptej se po tom pojmu u kasíra směle,
ptej se režiséra, ptej se ředitele,
ptej se u divadel v celém širém světě, —
čistý výnos nikdy nikde nezakvěte!

Stůj mezi žitím, smrtí na rozhrání

„Stůj mezi žitím, smrtí na rozhrání
a nikdy netěš plně život tvůj —
neb tebe, Čechu, tvořím k umírání,“
tak pronesl nám osud ortel svůj!

Epigramy letošní

V silvestrovskou půl noc

Ba myslím, místo českých hodinářů
na Staroměstské radnici
že pracují jen státníci:
pět starých koleček a jedno nové —
5 a to se potom „novou správou“ zove.

Novoroční modlitba českých řečníků

„Dva strašné věky trpěl milý národ náš“ —
to je již trochu příliš oklepané!
Dej času křídla, bychom mohli, pane,
už říct: „Tři strašné věky trpěl národ náš!“

Z tábora konservativního

Co koupil jsem si každý rok,
též letos sobě koupím,
a byl-li hlup jsem každý rok,
též letos budu hloupým!

„Misantropické“ vzdechy výtečníků

a

Ach což je lidem pochvaly a cti a slávy všude,
a každý chce si pyšně vést a nikdo
vést si skromně!
Ať vezme zvláštní vážky si, *mne* vážiti
kdo bude —
kdo *všechny* hodné lidi ctí, ten věru není pro *mne*!

b

Troje jsou nás výtečníků hlavně druhy:
vlasti sloužil jedněch vzácný um,
druzí vlasti v oběť dali něco sum,
třetí — musí *vždy* se hledět na zásluhy?
5 nemůže být výtečnické neutrum?

c

Ach kdež jsou Molièra velké doby!
Až zadusit se mohl, co mu chvály,
ba chvály tolik, že ho chválou štváli,
a chvály tolik, do novin že psali
5 i o tom, jeho hloupý co kdy sluha robí!

Také úsudek o „Braniborech“

„Ta hudba nemůže a nesmí za nic stát!
Za první: není tam nic do skoku,
za druhé: je to hudba pokroku,
za třetí: Smetana je demokrat
5 a skoro z každé jeho arie
se na nás šklebí demokracie!“

Odpověď na otázku

Hlas pražských Pařížanů:
Což mezi námi žádný básník nežije,
jenž psal by jako Sardou, Feuillet, Augier?

Hlas spisovatelstva:
5 Což chcete vidět, díme zase my,
že s pařížskými jste vy stejné ničemy?

Naše vymášení

Aj každý dobrý spisovatel český budiž
chválen,
jenž na Volšanech buď, neb aspoň jinak
Prahy vzdálen —
však žijícímu se mnou bolno úctu vzdát!
A také rád se proti Němcům s písemnictvím
naším
5 (již z příčin politických) ochotně vždy
hned vynáším —
jen kdyby knihy nechtěly ni groše stát!

Nad prvními cihlami

„Kéž by to divadlo již jednou stálo! —
Co já mám dát? — Sám stavím — těžká věc!
Snad nejspíše by chudí naši kapsou hnuli —
5 dej bože, aby všichni chudí zbohatnuli!“ —
tak vzdychal vlastenecký bohatec
a skoro pohnutí se zmocniti ho zdálo.

České písemnictví

Po každém českém plesu dozajista
vylíhne nějaký se novelista;
za každým českým děvčetem
5 setkáš se s nějakým pěvčetem;
za každou českou literou
setkáš se s pilným Šemberou: —
a přece žalob je a stesků všude,
že písemnictví české až strach chudé.

R a d a

Idealisto, tys ještě pouhé děcko:
nepiš tedy nic, však tiskem vydej všecko!

Materialistům radím víc:
hodně psát — a nevydávat nic!

Původ sprostáctví v žurnalistice

- Měl hned při svém narození,
jaksi v předsudbě,
- Richard III. všechny zuby,
- Skrejša h.... v hubě.

Když z předu dívám se

Když z předu dívám se tak po sedadlech,
tu rmoutí mne i těší,
že kolem tolik zdravých obličejů
a tlustí že jsou Češi.

- 5 Když zezadu zas po hlavách se dívám,
tu rmoutí mne a těší,
že vidím všudy sílu pěkných vlasů
a málo pěkných pleší.

VERŠE DO PAMÁTNÍKU

psané pro členy rodiny Anny Holinové

Anna:

Mnoho stezek vede širým světem,
mnoho lávek přes života proudy;
kdož však může udat, kterou stezku,
kterou lávku nám náš osud soudí!
5 Nechť nás rozvede už v kterékoli strany,
nás vždy spojí zase — můstek vzpomínání.

Otec:

Přede mnou už pouti kratší díl,
a co za mnou — pestrá zkušenost! —
Jaký však té zkušenosti cíl?
Člověk na světě jest jenom host,
5 a než seznámí se s hostiteli,
osud zase dále jíti velí.
Co kdo zkusil, nemůž jiným dáti,
každý na vlastních zas nohou musí státi —
stůj a zkoušej, mladý příteli,
10 však se zkušenost Tvá docelí,
až víc o ni nebudeš už dbáti!

František H.

Emmi:

Trochu daleký jest ještě cíl,
k němuž duch náš mladý směřuje;
trochu velký ještě žití díl —
blázen však, kdo časy změřuje!
5 Rozběhněm se k určenému cíli,
třeba porvaly se srdce žíly,
třeba zlomily se všechny síly,
třeba padli — jenom když jsme žili!